

بررسی عوامل مؤثر بر صادرات غیرنفتی

مطالعه موردی پسته، خرما، کشمش *

علی دنیا دیده **

چکیده

امروزه توسعه صادرات کالاهای غیرنفتی یک ضرورت به شمار می‌آید، زیرا صادرات کالاها درآمدهای ارزی را افزایش می‌دهد و در نتیجه اجرای برنامه‌های توسعه اقتصادی را که متضمن هزینه‌های ارزی است امکان‌پذیر می‌سازد و همچنین اشتغال را نیز در کشور افزایش می‌دهد.

صادرات محصولات کشاورزی کشور نقش عمده‌ای در صادرات غیرنفتی داشته و نسبت به بخشهای دیگر از ثبات بیشتری برخوردار بوده است. در بین محصولات کشاورزی، پسته، کشمش و خرما از اهمیت بیشتری برخوردار می‌باشند. ایران بزرگترین صادرکننده و تولیدکننده پسته و خرما و سومین تولیدکننده کشمش در جهان می‌باشد. به علت کمبود کارخانجات جنبی، سالانه ۲۲ درصد از تولید خرمای ایران نابود می‌شود. بیشتر خشکبار ایران به صورت فله صادر می‌شود و ارزش افزوده حاصل از بسته‌بندی‌های کوچک نصیب کشورهای صادرکننده مجدد، می‌گردد. وجود واسطه بین صادرکننده و مصرف‌کننده نهایی، کاهش نهایی خارجی برای محصولات ما را کاهش می‌دهد و باعث کاهش درآمد ارزی حاصل از صادرات این محصولات می‌شود.

بررسی قوانین و مقررات حاکم بر صادرات غیرنفتی بعد از انقلاب و طی برنامه اول، نشان داد که برقراری پیمان ارزی روند صادرات را کند می‌کند لذا حذف یا تخفیف پیمان ارزی، افزایش نرخ ارز صادراتی متناسب با تورم داخلی، اجازه انتقال امتیاز واردات در مقابل

* این مقاله چکیده پایان نامه‌ای است تحت همین عنوان به راهنمایی دکتر کریم آذربایجانی، و نظارت دکتر مرتضی سامتی.

** کارشناس ارشد علوم اقتصادی

صادرات می‌تواند راهگشای بسیاری از مشکلات صادرات غیر نفتی باشد. در مقاله حاضر، جهت بررسی عوامل کلیدی مؤثر بر صادرات محصولات پسته و کشمش و خرما از مدل باند استفاده شده است. بررسی مدل عرضه صادرات محصولات منتخب نشان داد که کشش قیمتی و کشش ظرفیت تولید محصولات مورد نظر مثبت بوده و افزایش قیمت‌های نسبی و افزایش تولید محصولات منتخب باعث افزایش ارزش صادرات این محصولات می‌شود.

مقدمه

این مقاله به بحث و بررسی عوامل مؤثر بر تولید و تجارت سه محصول پسته و کشمش و خرما و همچنین به بررسی قوانین و مقررات حاکم بر صادرات غیرنفتی و بررسی مدل عرضه صادرات سه محصول یادشده، می‌پردازد.

صادرات غیرنفتی یکی از بحث‌هایی است که ذهن بسیاری از مسؤولین بازرگانی را به خود مشغول کرده است، به ویژه طی دهه گذشته، به منظور رهایی از درآمدهای نفتی، این مسأله اهمیت بیشتری یافته است. سمهدا طی سالهای اخیر صادرات غیرنفتی از افت و خیزهای زیادی برخوردار بوده است. جهش قیمت نفت در اواخر سال ۱۳۵۲ و ۱۳۵۳ و کاهش محدودیت صادرات نفت در سال ۱۳۶۱ باعث افزایش درآمدهای ارزی شد و صادرات غیرنفتی مورد بی‌مهری قرار گرفت. با توجه به مطالب پیش‌گفته، بحث و بررسی درباره محصولات صادراتی و موشکافی درباره آنها، راهگشای بسیاری از مشکلات خواهد بود. پسته و کشمش و خرما به عنوان سه محصول کشاورزی که سهم مهمی در صادرات غیرنفتی دارند، نیز از این قاعده مستثنی نیستند.

این تحقیق با تخمین تابع عرضه صادرات درصدد پاسخگویی به سؤالات زیر می‌باشد:

۱. چه عواملی بر عرضه صادرات محصولات مورد نظر تأثیر دارند؟
۲. کششهای عوامل مؤثر بر عرضه صادرات (کشش قیمتی و کشش ظرفیت تولید) چقدر است؟ و با توجه به آنها چه پیشنهاداتی می‌توان ارائه داد؟
۳. قوانین و مقررات چه تأثیری در صادرات غیرنفتی دارند؟

فرضیات این تحقیق عبارت‌اند از:

۱. افزایش کشش قیمتی عرضه صادرات باعث افزایش ارزش صادرات محصولات منتخب می‌شود.
۲. افزایش تولید محصولات مورد نظر باعث توسعه صادرات این محصولات می‌شود.
۳. سلسله مراتب اداری (بوروکراسی) موجود و قوانین و مقررات صادرات غیرنفتی، صادرات غیرنفتی را حساس کرده است.
۴. توجه به مسأله بازاریابی این محصولات، می‌تواند باعث افزایش صادرات این محصولات شود.

در زمینه صادرات و واردات و ارایه مدلی که بیانگر عوامل مؤثر در هر یک از آنها باشد، کم و بیش مطالعاتی انجام گرفته است. نتایج حاصل از این تحقیقات نشان می‌دهد که صادرات غیرنفتی نسبت به قیمت‌های نسبی و تولید ناخالص داخلی حساس است، یعنی با افزایش تولید ناخالص داخلی و قیمت‌های نسبی، صادرات غیرنفتی افزایش پیدا می‌کند. در تحقیقات انجام شده برای صادرات غیرنفتی در ایران، با استفاده از مدل عرضه صادرات «باند»، برای کل صادرات غیرنفتی و بخش‌های مختلف آن یک مدل عرضه صادرات به کار برده شده است، با توجه به اینکه در داخل سبد کالاهای غیرنفتی انواع کالاها از جمله کالاهای کشاورزی، معدنی، صنعتی وجود دارد و حتی در داخل یک گروه خاص مثل کشاورزی، انواع کالاهای کشاورزی وجود دارد و با توجه به تفاوت حساسیت انواع کالاها نسبت به تغییرات قیمت و درآمد، ممکن است نتایج گمراه کننده‌ای به دست آید، به همین جهت، در این تحقیق مدل عرضه صادرات سه محصول پسته و کشمش و خرما که در گروه خشکبار در زمره کالاهای تفتنی، و از لحاظ حساسیت به قیمت نیز تقریباً شبیه هم هستند در یک مدل برآورد شده و در ادامه، جهت دقت بیشتر، تک تک کالاها به صورت جداگانه برآورد شده‌اند.

۱. مطالعه نظری مدل

جهت تخمین مدل عرضه صادرات محصولات پسته و کشمش و خرما، در ایران از مدل عرضه صادرات مارین باند^۱ با انجام تعدیلاتی برای ایران استفاده شده است. در شکل کلی این مدل، عرضه صادرات به صورت یک تابع لگاریتم خطی از نسبت‌های جاری و وقفه دار قیمت صادرات کالاها به سطوح قیمت‌های داخلی آنها در کشورهای تولیدکننده در منطقه R، شاخصی از ظرفیت تولیدی در منطقه R، نرخ ارز و همچنین شوک‌های عرضه مشخص شده است. شکل کلی مدل عرضه صادرات که در این تحقیق استفاده شده، به صورت زیر است:

$$\ln X S_R^k = B_0 + B_1 \ln \left(\frac{P_{X,R}^k}{P_{R,0} \cdot E_R} \right) + B_2 \ln \left(\frac{P_{X,R-1}^k}{P_{R-1,0} \cdot E_{R-1}} \right) + B_3 \ln Y_R + B_4 \ln S_R + B_5 \epsilon^t$$

$$R \text{ ارزش صادرات کالای } K \text{ عرضه شده از منطقه}$$

$P_R =$ سطح قیمت داخلی در کشورهای تولیدکننده در منطقه R برحسب پول رایج ملی

$P_X =$ قیمت صادرات کالای K

$E_R =$ نرخ مبادله ارز در کشورهای تولیدکننده برحسب پول رایج ملی

$Y_R =$ تولید محصولات منتخب در داخل کشور

$SS_R =$ شوکهای عرضه در منطقه R

$t =$ متغیر روند که منعکس کننده تغییرات بلند مدتی است که بر عرضه صادرات کالای K تأثیر می‌گذارد.

در شکل کلی این مدل، عرضه صادرات کالای K از منطقه R، به صورت یک تابع لگاریتم خطی از نسبت‌های جاری و وقفه‌دار قیمت صادرات کالاها به سطوح قیمتهای داخلی آنها در کشورهای تولیدکننده در منطقه R، شاخصی از ظرفیت تولیدی در منطقه R، نرخ ارز و همچنین شوکهای عرضه مشخص شده است. به دلیل اینکه مدل فوق دوطرفه لگاریتمی است، لذا ضریب B_1 و B_2 به ترتیب به عنوان کشش قیمتی عرضه صادرات و کشش قیمتی با یک وقفه، و ضریب B_3 به عنوان کشش عرضه صادرات نسبت به تولید داخلی در نظر گرفته شده است.

۲. آزمون تجربی مدل

قیمت صادرات از جمله متغیرهای مهم در زمینه تصمیم‌گیری برای صادرات است. با افزایش قیمت صادرات، میزان صادرات نیز افزایش پیدا می‌کند. از طرف دیگر، با افزایش قیمتهای داخلی، قیمتهای صادراتی نیز افزایش می‌یابد و با افزایش قیمت صادراتی که با توجه به قیمتهای داخلی تعیین می‌گردد، قدرت رقابت محصولات ایران در بازارهای جهانی کاهش پیدا می‌کند. پس، افزایش قیمتهای داخلی اثر معکوس بر صادرات می‌گذارد. از طرف دیگر، نرخ ارز یکی از متغیرهای بسیار مهم در زمینه تشویق صادرات غیرنفتی محسوب می‌شود. با افزایش نرخ ارز یا کاهش ارزش پول ملی، میزان صادرات افزایش می‌یابد. البته تأثیر آشکار نرخ ارز را موقعی می‌توان مشاهده کرد که سیستم کنترل ارزی و یا پیمان‌ارزی وجود نداشته باشد و صادرکنندگان بتوانند ارزهای حاصل از صادرات خود را در بازار آزاد به فروش برسانند. ولی، با توجه به قانون واردات در مقابل صادرات که برای کاهش زیان ناشی از پیمان‌سناری گذاشته شده است و با توجه به نرخ آزاد ارز در بازار، صادرکنندگان اقدام به فروش واریزنامه به

واردکنندگان می‌کنند و باعث تشویق صادرات به صورت غیرمستقیم می‌شوند. البته، هرچه نرخ ارز در بازار آزاد بیشتر باشد، نرخ واریزنامه در بازار بورس بیشتر شده و صادرات تشویق می‌شود.

در این مقاله با توجه به گزارش مشروح تجدید نظر بهای عمده فروشی کالاها و خدمات که نشان دهنده تغییر قیمت پایه از سال ۱۳۶۱ به ۱۳۶۹ است، شاخص قیمت صادرات محصولات منتخب نیز برپایه سال ۱۳۶۹ انجام شده است. برای به دست آوردن شاخص قیمت صادرات ابتدا از ارزش و مقدار صادرات این محصولات، قیمت صادرات را به دست آورده و سپس شاخص قیمت صادرات براساس قیمت پایه‌ای سال ۱۳۶۹ برای تمامی محصولات محاسبه شده است.

برای محاسبه و تخمین مدل عرضه صادرات سه محصول با هم، از متوسط شاخص قیمت داخلی با توجه به ضریب اهمیت نسبی این محصولات در شاخص کل (که ۱۲/۰ برای پسته، ۲۳/۰ برای خرما و ۰/۰۶ برای کشمش است) استفاده شده است.

با توجه به ارتباط مستقیم نرخ ارز با صادرات و اینکه در این مدل، نرخ ارز در مخرج کسر آورده شده است، نرخ ارز به صورت چند دلار = ۱ ریال در نظر گرفته شده است. نرخ ارز در نظر گرفته شده، نرخ ارز صادراتی است، زیرا در حالت عادی، نرخ ارز صادراتی باعث تشویق صادرکنندگان به صادرات بیشتر می‌شود. شوکهای عرضه مورد نظر در این مدل که اثر آن در تخمین به وضوح دیده شد، عبارت از شوک حذف پیمان ارزی برای صادرات در سال ۱۳۶۹ بود که اثر زیادی بر افزایش صادرات محصولات مورد نظر و کل صادرات غیرنفتی گذاشته است.

با توجه به اینکه خشکبار ایران تقریباً حالت انحصار خرید دارد، به منظور سیاستگذاری بهتر، کششهای قیمتی و ظرفیت تولید محصولات منتخب با توجه به کشورهای عمده واردکننده خشکبار ایران (آلمان، انگلستان، امارات) نیز برآورد شده است. برای مثال، پسته ایران به ۶۰ کشور جهان صادر می‌شود ولی طی سالهای اخیر بیش از ۶۰ درصد پسته صادراتی ایران به سه کشور یادشده بوده است.

جهت تخمین مدل عرضه صادرات با توجه به کشورهای عمده واردکننده، ابتدا با استفاده از آمارهای ارزش صادرات و میزان صادرات به کشورهای مورد نظر، قیمت صادرات را به صورت جداگانه برای هریک از کشورها به دست آورده و سپس شاخص قیمت صادرات براساس قیمت پایه ۱۳۶۹ محاسبه و سپس، قیمت صادرات هریک از محصولات با توجه به قیمت صادرات محصولات برای سه کشور به دست آورده شده است.

بررسی وضعیت تولید و تجارت محصولات پسته و کشمش و خرما نشان می‌دهد که ایران بزرگترین

تولیدکننده و صادرکننده پسته و خرما و سومین تولیدکننده کشمش در جهان است. ایالات متحده آمریکا که تا قبل از انقلاب بزرگترین واردکننده پسته ایران بود، اکنون رقیب جدی ایران در تولید و صادرات پسته شده است و با برنامه‌ریزی اصولی در زمینه تولید و تجارت پسته در اتحادیه پسته کالیفرنیا، روزه‌روز تولید و سهم خود در صادرات پسته را افزایش می‌دهد. در حالیکه در ایران متأسفانه هیچ‌گونه هماهنگی و برنامه‌ریزی واحدی در سطح تولیدکنندگان و صادرکنندگان پسته وجود نداشته و پسته ایران با کیفیتهای مختلف، تولید و به روشهای متفاوتی به بازارهای جهانی عرضه می‌شود. ایران از نظر صادرات خشکبار با محدودیت طرفهای تجاری روبه‌روست. وجود واسطه بین صادرکننده و مصرف‌کننده نهایی، ککش نهایی خارجیان را برای محصول ما کاهش می‌دهد و با کاهش ککش تقاضای محصولات صادراتی، درآمد حاصل از فروش نیز کاهش می‌یابد. به همین جهت، به منظور کسب درآمد ارزی از طریق صدور کالاهای غیرنفتی نباید صرفاً به صدور مقادیر بیشتر کالا اکتفا کرد، بلکه با اتخاذ سیاست بازرگانی که موجب کاهش یا حذف واسطه‌ها بین صادرکنندگان نهایی شود، درآمد ارزی حاصل از صادرات مقدار معینی از کالاهای صادراتی را افزایش داد. امارات متحده عربی و آلمان چنین نقشی را در صادرات غیرنفتی ایران، به‌ویژه پسته، دارند.

ایران بزرگترین تولیدکننده و صادرکننده خرما در جهان است. به علت کمبود کارخانجات تهیه فرآورده‌های غذایی و صنعتی، سالیانه ضایعات هنگفتی پس از مرحله برداشت خرما به بار می‌آید. مقدار این ضایعات حدود ۲۲ درصد تولید کل خرمای کشور است.

آمار صادرات خرمای ایران نشان می‌دهد که صادرات خرمای ایران به علت عواملی مانند تحریم اقتصادی عراق، حذف پیمان ارزی و جنگ چهار نوسانات زیادی شده است. حذف پیمان ارزی و تحریم اقتصادی عراق تأثیر مثبت زیادی بر روند صادرات خرمای ایران داشته است. مسأله حایز اهمیت در صادرات انواع خشکبار، مسأله بازاری رسانی آنها است. بازاری رسانی خشکبار به مراحل اطلاق می‌شود که جریان حرکت کالا از کشور تولیدکننده تا دریافت آن توسط مصرف‌کننده نهایی در بازار مصرف را شامل می‌شود. بازاری رسانی خشکبار به طور عمده شامل مباحث حمل و نقل، توزیع، بسته‌بندی و تبلیغات می‌باشد. بسته‌بندی می‌تواند به عنوان یک اهرم حمایتی مؤثر در کنار قیمت عمل کند و ارزش افزوده قبل از صدور را حفظ کند. متأسفانه، در ایران توجه کافی به بسته‌بندی نمی‌شود و حجم عمده خشکبار ایران به صورت فله و در بسته‌بندی‌های بزرگ صادر می‌شود و ارزش افزوده بعد از صادرات آن نصیب کشورهای دیگر

می‌شود. برای موفقیت در تبلیغات باید عواملی از قبیل بسته‌بندی نامناسب، تأخیر در تحویل و قیمت‌گذاری محصولات صادراتی حل شود.

قوانین و سیاستهای بازرگانی تأثیر بسزایی در توسعه صادرات غیرنفتی دارد. تغییرات مداوم سیاستها و قوانین، آثار سوء بسیاری بر روند صادرات غیرنفتی کشور برجای گذارده که تأثیر این بی‌ثباتی‌ها کاملاً در روند چند سال اخیر صادرات غیرنفتی مشهود است. یکی از سیاستهای مهم ارزی که تأثیر بسزایی در صادرات غیرنفتی دارد، مسأله پیمان ارزی است. برقرار نمودن پیمان ارزی در سال ۱۳۵۸ به منظور جلوگیری از فرار سرمایه باعث اختلاف بین نرخ رسمی و نرخ آزاد ارز شد و موجبات عدم تمایل صادرکنندگان به فروش ارز خود به سیستم بازار را به وجود آورد. حذف پیمان‌سپاری ارزی برای صادرات غیرنفتی، در سال ۱۳۶۹ در برنامه اول، باعث افزایش صادرات شد و صادرات غیرنفتی از ۱/۲ میلیارد دلار در سال ۱۳۶۹ به ۴/۴ میلیارد دلار در سال ۱۳۷۳ رسید. به علت تحولات ناخوشایند در بازار ارز، دوباره سیستم پیمان ارزی در اوایل ۱۳۷۴ برقرار شد و صادرات غیرنفتی با ۲۷ درصد کاهش به ۳/۲ میلیارد دلار در سال ۱۳۷۴ رسید.

برای بررسی مدل عرضه صادرات سه محصول پسته و کشمش و خرما، ابتدا مدل عرضه صادرات مجموع محصولات در نظر گرفته شد و بعد برای تک تک محصولات برآورد گردید.

اطلاعات استفاده شده در این مدلها به صورت سری زمانی بوده و دوره مورد مطالعه ۷۴-۱۳۵۰ می‌باشد. نتایج حاصل از تخمین مدلها با استفاده از روش OLS به شرح زیر است:

کشش	محصول	کل محصولات	پسته	خرما	کشمش
عرض از مبدأ	-۱۰/۸	۰/۷۰	-۶/۳۸	-۷/۶	
کشش قیمتی	۰/۷۱	۰/۴۲	۰/۷۸	۰/۸۵	
کشش ظرفیت تولید	۲/۱۹	۱/۰۷	۱/۱۴	۱/۷	
دوربین واتسون	۲/۰۵	۲/۰۵	۱/۹۲	۱/۹۷	
R ^۲	۰/۹۴	۰/۸۵	۰/۸۹	۰/۸۷	

به طور کلی، نتیجه‌ای که از برآورد ۴ مدل عرضه صادرات به دست می‌آید، نشان می‌دهد که اولاً

علامت کششهای قیمتی عرضه و کششهای ظرفیت تولید محصولات مذکور، در کشور مثبت می‌باشد. ثانیاً همه مدلهای بر اهمیت اتخاذ سیاستهای قیمتی و تأثیر آن در افزایش ارزش محصولات پسته و کشمش و خرما تأکید دارند. ضمن اینکه نقش افزایش تولید محصولات مذکور در داخل کشور بر روی افزایش ارزش صادرات این محصولات کاملاً آشکار است.

با توجه به اینکه خشکبار ایران تقریباً حالت انحصار خرید دارد، به همین علت کششهای قیمتی و کششهای ظرفیت تولید محصولات پسته و کشمش و خرما با توجه به کشورهای عمده واردکننده خشکبار تخمین و برآورد شدند. کشورهای مورد نظر در این تخمین‌ها کشورهای آلمان، انگلستان، کویت و امارات هستند. نتایج حاصل از تخمین مدل عرضه صادرات با توجه به کشورهای عمده واردکننده به شرح زیر است.

کشش	خرما	پسته	کل محصولات	محصول
عرض از مبدأ	-۱۱/۹۷	-۷/۶	-۱۶/۳	
کشش قیمتی	۰/۷۲	۱/۲۱	۰/۷۹	
کشش ظرفیت تولید	۱/۸۷	۱/۰۴	۲/۷۸	
دوربین واتسون	۱/۹۸	۲/۱۹	۱/۹۸	
R^2	۰/۴۶	۰/۸۸	۰/۹۱	

مدلهای بررسی شده با توجه به کشورهای عمده واردکننده نشان می‌دهد که کششهای قیمتی، مثبت و این کششها بیش از کشش عرضه صادرات محصولات به کل دنیاست.

پیشنهادها

با توجه به نتایج کلی حاصل از بررسی وضعیت محصولات پسته و کشمش و خرما و بررسی قوانین و مقررات حاکم بر صادرات غیرنفتی طی بعد از انقلاب اسلامی، و بررسی مدلهای عرضه صادرات محصولات منتخب، پیشنهاداتی را می‌توان به شرح زیر ارائه نمود.

۱. برای محصولات منتخب کشتش قیمتی عرضه صادرات مثبت است یعنی افزایش قیمت صادرات محصولات منتخب باعث افزایش عرضه صادرات و درآمد حاصل از صدور این محصولات می‌شود لذا اگر ایران بتواند صادرات خود را به صادرات مستقیم تبدیل کند و بازار صادرات را از صادرکننده‌های مجدد بگیرد، با افزایش قیمت صادرات، عرضه صادرات نیز افزایش پیدا می‌کند که افزایش درآمد حاصل از صادرات را در پی خواهد داشت.

۲. با توجه به اینکه کشتش عرضه صادرات نسبت به تولید داخلی محصولات منتخب بزرگتر از واحد است، لذا افزایش در تولید این محصولات باعث افزایش ارزش صادرات و درآمد حاصل از صادرات آنها می‌شود. افزایش تولید این محصولات نباید فقط از طریق افزایش سطح زیرکشت باشد بلکه عملکرد هکتر محصولات مورد نظر نیز باید از طریق کمکهای مالی دولت و آموزشهای ویژه به دست‌اندرکاران این محصولات بهبود پیدا کند.

۳. سرمایه‌گذاری در صنعت بسته‌بندی و درجه‌بندی محصولات باعث رونق صادرات این محصولات می‌شود و از ارزان‌فروشی خشکبار جلوگیری می‌کند.

۴. تعهد پیمان ارزی حاصل از صادرات در مدت زمانی محدود و فروش آن به بانک با قیمت ارزانتر از بازار، تأثیر بسزایی در کاهش اکثر اقلام صادراتی گذاشته است. بدین ترتیب، حذف یا تخفیف پیمان ارزی، افزایش نرخ ارز صادراتی، قیمت‌گذاری واقعی محصولات صادراتی، اجازه انتقال امتیاز واردات در مقابل صادرات به واردکننده‌های مشخص، می‌تواند باعث افزایش صادرات غیرنفتی شود.

امید است که دست‌اندرکاران و مسؤولین کشور بتوانند به منظور نیل به استقلال اقتصادی و خودکفایی از طریق توسعه صادرات غیرنفتی، فعالانه عمل نمایند.

جدول ۱ - میزان و ارزش صادرات پسته ایران در
سالهای ۷۴-۱۳۵۰

سال	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون ریال)
۱۳۵۰	۱۰	۱۰۳۵
۱۳۵۱	۱۳	۱۵۰۲
۱۳۵۲	۱۵/۱	۱۹۹۶
۱۳۵۳	۱۰/۵	۱۳۹۵
۱۳۵۴	۱۴/۵	۱۷۸۵
۱۳۵۵	۹/۲	۱۶۹۷
۱۳۵۶	۱۶/۸	۲۵۲۶
۱۳۵۷	۱۶/۹	۲۶۰۷
۱۳۵۸	۱۵/۷	۴۰۰۰
۱۳۵۹	۴/۹	۲۱۶۴
۱۳۶۰	۴/۳	۱۹۴۳
۱۳۶۱	۶/۲	۳۰۳۷
۱۳۶۲	۱۳/۲	۳۳۵۶
۱۳۶۳	۶/۸	۲۰۲۳
۱۳۶۴	۱۷/۱	۵۶۴۸
۱۳۶۵	۴۲/۱	۱۱۵۵۵
۱۳۶۶	۵۳/۸	۱۲۶۹۷
۱۳۶۷	۵۳/۷	۱۴۱۷۹
۱۳۶۸	۶۸/۸	۹۵۴۱
۱۳۶۹	۶۸/۵	۱۷۱۵۷
۱۳۷۰	۹۷/۴	۲۳۹۵۲
۱۳۷۱	۱۰۴/۲	۲۶۱۳۵
۱۳۷۲	۱۱۷/۹	۳۰۳۷۷
۱۳۷۳	۱۰۸	۶۶۸۱۹۲
۱۳۷۴	۱۲۴	۷۴۳۲۷۲

مأخذ: گمرک ایران. سالنامه آمار بازرگانی خارجی، ۷۴-۱۳۵۰.

جدول ۲ - میزان و ارزش صادرات خرما در ایران طی
سالهای ۷۴-۱۳۵۰

سال	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون ریال)
۱۳۵۰	۲۹/۴	۲۳۱
۱۳۵۱	۲۸/۲	۲۶۳
۱۳۵۲	۴۱/۵	۵۸۹
۱۳۵۳	۳۲/۲	۵۸۴
۱۳۵۴	۲۳/۳	۴۳۹
۱۳۵۵	۱۳/۵	۱۶۵
۱۳۵۶	۳۲/۶	۹۳۷
۱۳۵۷	۱۵/۹	۱۵۴۳
۱۳۵۸	۵۴/۳	۹۳۵
۱۳۵۹	۰/۶	۱۲
۱۳۶۰	۶/۱	۳۹۲
۱۳۶۱	۱۲/۴	۱۱۷۷
۱۳۶۲	۱۹/۲	۱۷۵۰
۱۳۶۳	۲۰/۲	۱۴۰۶
۱۳۶۴	۱۵/۱	۱۰۲۹
۱۳۶۵	۱۷/۳	۷۹۸
۱۳۶۶	۱۵	۵۴۳
۱۳۶۷	۱۴/۸	۴۶۵
۱۳۶۸	۱۳/۳	۵۴۶
۱۳۶۹	۴۳	۱۴۸۴
۱۳۷۰	۵۸	۲۳۵۸
۱۳۷۱	۹۰/۶	۳۰۷۴
۱۳۷۲	۱۰۹	۳۸۱۹
۱۳۷۳	۱۳۴	۱۰۸۰۵۰
۱۳۷۴	۷۰	۷۸۹۴۹

مأخذ: گمرک ایران. سالنامه آمار بازرگانی خارجی، ۷۴-۱۳۵۰.

جدول ۳ - میزان و ارزش صادرات کشمش از ایران طی سالهای ۷۴-۱۳۵۰

سال	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون ریال)
۱۳۵۰	۴۰/۲	۶۲۸
۱۳۵۱	۴۰/۱	۱۰۱۳
۱۳۵۲	۴۴/۹	۲۱۸۲
۱۳۵۳	۳۹/۱	۱۹۰۶
۱۳۵۴	۴۹/۶	۱۹۶۱
۱۳۵۵	۵۵/۶	۲۳۳۹
۱۳۵۶	۴۸/۴	۲۴۶۷
۱۳۵۷	۴۲/۴	۱۶۷
۱۳۵۸	۲۶	۲۱۶۵
۱۳۵۹	۱۴/۵	۱۵۶۹
۱۳۶۰	۱۹/۴	۱۸۱۸
۱۳۶۱	۱۸/۱	۱۴۳۳
۱۳۶۲	۱۰/۱	۶۰۵
۱۳۶۳	۷/۶	۸۷۱
۱۳۶۴	۱۷/۴	۱۲۴۷
۱۳۶۵	۳۱/۳	۱۳۲۶
۱۳۶۶	۴۲/۳	۱۸۴۶
۱۳۶۷	۱۱/۱	۵۳۰
۱۳۶۸	۱۳/۳	۶۶۹
۱۳۶۹	۲۶/۴	۱۲۱۸
۱۳۷۰	۶۳	۲۹۳۸
۱۳۷۱	۵۴	۲۵۷۶
۱۳۷۲	۶۳/۶	۲۹۸۶
۱۳۷۳	۷۸/۲	۸۹۳۲۱
۱۳۷۴	۷۱/۲	۵۴۷۰۳

ساخت: گمرک ایران. سالنامه آمار بازرگانی خارجی، ۷۴-۱۳۵۰.

جدول ۴ - قیمت صادرات محصولات منتخب طی سالهای ۷۴-۱۳۵۰

واحد: ریال

سال	پسته	خرما	کشمش
۱۳۵۰	۱۰۳/۵	۷/۸	۱۵/۶
۱۳۵۱	۱۱۵/۵	۹/۳	۲۵/۳
۱۳۵۲	۱۳۲/۲	۱۴/۲	۴۸/۶
۱۳۵۳	۱۳۲/۸	۱۸/۱	۴۸/۷
۱۳۵۴	۱۲۳/۱	۱۸/۸	۳۹/۵
۱۳۵۵	۱۸۴/۴	۱۲/۲	۴۲/۱
۱۳۵۶	۲۰۹/۹	۲۸/۷	۵۱
۱۳۵۷	۱۵۴/۳	۹۷/۱	۳۹
۱۳۵۸	۲۵۴/۷	۱۷/۲	۸۳
۱۳۵۹	۴۴۱/۶	۲۰	۱۰۸/۵
۱۳۶۰	۴۴۱/۶	۶۴/۵	۹۳/۷
۱۳۶۱	۴۸۹/۸	۹۵	۷۹/۲
۱۳۶۲	۲۵۴/۲	۹۱	۶۰
۱۳۶۳	۲۹۷/۵	۶۹/۶	۱۱۴/۶
۱۳۶۴	۳۲۰/۳	۶۸/۱	۷۱/۷
۱۳۶۵	۲۷۴/۵	۴۵/۹	۴۲/۴
۱۳۶۶	۲۳۶	۳۶/۲	۴۴
۱۳۶۷	۲۶۴	۳۱/۴	۴۷/۷
۱۳۶۸	۱۳۸/۷	۴۱	۵۰/۳
۱۳۶۹	۲۵۰/۵	۳۴/۵	۴۶/۱
۱۳۷۰	۲۴۵/۹	۴۰/۷	۴۶/۶
۱۳۷۱	۲۵۰/۸	۳۳/۹	۴۷/۷
۱۳۷۲	۲۵۸/۵	۳۵	۴۷
۱۳۷۳	۶۱۸۷	۸۰۶/۳	۱۱۴۲/۲
۱۳۷۴	۵۹۹۴	۱۱۲۷/۸	۷۶۸/۳

ساخته: جداول (۱ و ۲ و ۳)

جدول ۵ - شاخص قیمت صادرات محصولات منتخب (۱۰۰=۱۳۶۹)

سال	شاخص قیمت صادرات پسته	شاخص قیمت صادرات خرما	شاخص قیمت صادرات کشمش	متوسط شاخص قیمت صادرات محصولات
۱۳۵۰	۴۱/۲	۲۲/۶	۲۲/۸	۲۲/۵
۱۳۵۱	۴۶/۱	۲۶/۹	۵۴/۹	۴۲/۶
۱۳۵۲	۵۲/۸	۴۱/۲	۱۰۵/۴	۶۶/۳
۱۳۵۳	۵۳	۵۲/۵	۱۰۵/۶	۷۰/۴
۱۳۵۴	۴۹/۱	۵۴/۵	۸۵/۷	۶۳/۱
۱۳۵۵	۷۳/۶	۳۵/۴	۹۱/۳	۶۶/۸
۱۳۵۶	۸۳/۷	۸۳/۲	۱۱۰/۶	۹۲/۵
۱۳۵۷	۶۱/۶	۲۸۱/۴	۸۴/۶	۱۴۲/۵
۱۳۵۸	۱۰۱/۷	۵۰	۱۸۰	۱۱۰/۶
۱۳۵۹	۱۷۶/۳	۵۷/۹	۲۳۵/۳	۱۵۶/۵
۱۳۶۰	۱۷۶/۳	۱۸۶/۹	۲۰۳/۲	۱۸۸/۸
۱۳۶۱	۱۹۵/۵	۲۷۵/۴	۱۷۱/۸	۲۱۰/۹
۱۳۶۲	۱۰۱/۵	۲۶۳/۸	۱۳۰/۲	۱۶۵/۲
۱۳۶۳	۱۱۸/۷	۲۰۱/۷	۲۴۸/۶	۱۸۹/۷
۱۳۶۴	۱۳۱/۸	۱۹۷/۴	۱۵۵/۵	۱۶۱/۶
۱۳۶۵	۱۰۹/۶	۱۳۳	۹۲	۱۱۱/۵
۱۳۶۶	۹۴/۲	۱۰۵	۹۵/۴	۹۸/۲
۱۳۶۷	۱۰۵/۴	۹۱	۱۰۳/۵	۹۹/۹
۱۳۶۸	۵۵/۵	۱۱۸/۸	۱۰۹/۱	۹۴/۵
۱۳۶۹	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۱۳۷۰	۹۸/۲	۱۱۸	۱۰۱	۱۰۵/۷
۱۳۷۱	۱۰۰/۲	۹۸/۳	۱۰۳/۴	۱۰۰/۶
۱۳۷۲	۱۰۳/۲	۱۰۱/۴	۱۰۲	۱۰۲/۲
۱۳۷۳	۲۴۶۹/۸	۲۳۳۷	۲۴۷۷/۷	۲۴۲۸
۱۳۷۴	۲۳۹۲/۸	۳۲۶۸/۹	۱۶۶۶/۵	۲۴۴۲/۷

مأخذ: جدول (۴)

جدول ۶- شاخص بهای عمده فروشی داخلی (۱۰۰=۱۳۶۹)

سال	پسته	خرما	کشمش
۱۳۵۰	۴/۶	۱/۴	۳
۱۳۵۱	۴/۹	۱/۴	۵/۲
۱۳۵۲	۵/۹	۱/۴	۹/۷
۱۳۵۳	۵/۷	۱/۹	۹/۳
۱۳۵۴	۷/۳	۱/۹	۶/۵
۱۳۵۵	۸/۷	۱/۷	۷/۷
۱۳۵۶	۹/۳	۲/۹	۱۱/۸
۱۳۵۷	۱۰/۳	۵/۲	۱۳/۲
۱۳۵۸	۱۶/۴	۷/۳	۲۲/۸
۱۳۵۹	۱۹/۲	۱۰/۴	۲۲/۲
۱۳۶۰	۱۷	۱۴/۶	۱۷/۸
۱۳۶۱	۲۰/۲	۱۸/۸	۱۹/۴
۱۳۶۲	۲۲	۲۸/۵	۲۵/۸
۱۳۶۳	۳۱/۵	۲۹	۳۹/۳
۱۳۶۴	۳۵	۳۳/۱	۳۸/۷
۱۳۶۵	۴۲/۳	۴۶/۵	۳۶/۴
۱۳۶۶	۸۷/۵	۶۶/۹	۴۸/۴
۱۳۶۷	۸۰/۱	۸۵/۷	۷۳/۲
۱۳۶۸	۹۰/۳	۱۱۰/۷	۷۸/۵
۱۳۶۹	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۱۳۷۰	۱۳۹/۷	۱۵۰/۸	۱۱۲/۷
۱۳۷۱	۲۳۰/۹	۱۵۹/۸	۱۲۷/۲
۱۳۷۲	۲۳۳/۳	۱۴۵/۶	۱۵۶/۴
۱۳۷۳	۳۷۱/۲	۲۵۰/۹	۲۶۶/۹
۱۳۷۴	۵۴۴	۳۶۵/۵	۳۶۸/۴

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

جدول ۷ - شاخص بهای عمده فروشی داخلی براساس ضریب اهمیت نسبی در شاخص کل

سال	پسته	خرما	کشمش	میانگشت شده شاخص قیمت داخلی براساس ضریب اهمیت نسبی
۱۳۵۰	۰/۵۵	۰/۳۲	۰/۱۸	۰/۳۵
۱۳۵۱	۰/۵۹	۰/۳۲	۰/۳۱	۰/۴۱
۱۳۵۲	۰/۷۱	۰/۳۲	۰/۵۸	۰/۵۲
۱۳۵۳	۰/۶۸	۰/۴۴	۰/۵۶	۰/۵۶
۱۳۵۴	۰/۸۷	۰/۴۴	۰/۳۹	۰/۵۷
۱۳۵۵	۱/۰۴	۰/۳۹	۰/۴۶	۰/۶۳
۱۳۵۶	۱/۱۲	۰/۶۷	۰/۷	۰/۸۳
۱۳۵۷	۱/۲۲	۱/۲	۰/۷۹	۱/۰۷
۱۳۵۸	۱/۹۷	۱/۶۸	۱/۳۴	۱/۶۶
۱۳۵۹	۲/۳	۲/۴	۱/۳۳	۲/۰۱
۱۳۶۰	۲/۰۴	۳/۳۵	۱/۰۶	۲/۱۵
۱۳۶۱	۲/۴۲	۴/۳	۱/۱۶	۲/۶۳
۱۳۶۲	۲/۶۴	۶/۵۵	۱/۵۴	۳/۵۴
۱۳۶۳	۳/۷۸	۶/۶۷	۲/۳۵	۴/۳
۱۳۶۴	۴/۲	۷/۶	۲/۳۲	۴/۷۱
۱۳۶۵	۵/۰۷	۱۰/۷	۲/۱۸	۵/۹۸
۱۳۶۶	۱۰/۵	۱۵/۴	۲/۹	۹/۶
۱۳۶۷	۹/۶	۱۹/۷	۴/۴	۱۱/۲۳
۱۳۶۸	۱۰/۸	۲۵/۴۶	۴/۷	۱۳/۶۲
۱۳۶۹	۱۲	۲۳	۶	۱۳/۶۶
۱۳۷۰	۱۶/۷۶	۳۴/۶۸	۶/۷	۱۹/۳۸
۱۳۷۱	۲۷/۷	۳۶/۷	۷/۶	۲۴
۱۳۷۲	۲۷/۹	۳۳/۴	۹/۴	۲۳/۵۷
۱۳۷۳	۴۴/۵	۵۷/۷	۱۶	۳۹/۴
۱۳۷۴	۶۵/۳	۸۴/۱	۲۲/۱	۵۷/۲

مأخذ: جدول (۶)

جدول ۸ - مقدار ارزش و صادرات پسته به واردکننده‌های عمده طی سالهای (۷۴-۱۳۵۰)

انگلستان		آلمان		سال
ارزش (ریال)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (ریال)	وزن (کیلوگرم)	
۱۲۹۳۲۷۸۰	۱۰۸۳۷۰	۷۶۲۸۳۸۰	۷۰۲۶۳	۱۳۵۰
۱۳۹۵۵۹۱۳	۱۰۷۹۴۴	۵۴۷۳۷۰۸	۴۱۳۰۳	۱۳۵۱
۲۱۳۲۳۱۸۱	۱۳۶۶۳۲	۳۶۰۰۷۸۴۸	۲۱۱۴۹۰	۱۳۵۲
۱۵۶۳۵۶۸۷	۱۰۰۴۰۶	۲۱۶۵۴۱۷۳	۱۴۲۲۲۶	۱۳۵۳
۱۳۸۰۷۵۰۵	۱۱۰۴۷۲	۴۴۲۷۱۰۴۳	۲۵۲۶۰۹	۱۳۵۴
۱۱۷۸۰۵۴۰	۷۲۶۸۵	۵۰۰۵۷۱۶۳	۲۷۵۵۰۰	۱۳۵۵
۱۹۲۱۷۱۶۱	۷۴۵۰۵	۱۴۰۴۴۴۷۰۹	۸۲۱۶۱۳	۱۳۵۶
۴۱۶۶۲۸۸۹	۱۲۷۶۳۸	۲۰۲۵۶۵۳۸۴	۱۰۱۸۵۶۵	۱۳۵۷
۴۶۳۲۰۷۸۷	۱۴۳۴۳۸	۶۰۵۵۰۰۶۶	۱۹۹۸۱۹۲	۱۳۵۸
۱۷۴۹۲۰۶۴	۳۰۹۴۰	۷۵۱۵۰۱۶۵۸	۱۷۵۳۲۵۳	۱۳۵۹
۱۳۳۸۳۴۴۳	۱۷۷۰۰	۶۲۵۵۲۸۴۸۸	۱۴۵۵۸۰۲	۱۳۶۰
—	—	۳۷۵۷۱۶۷۶۴	۸۳۲۵۱۴	۱۳۶۱
۶۰۴۷۲۰۶۵	۱۱۴۳۵۶	۲۹۵۱۳۶۹۶۰	۸۲۲۵۷۲	۱۳۶۲
۱۵۳۹۶۸۷۵۱	۲۶۶۶۰۵	۱۲۲۲۲۱۱۱۱۰	۲۲۳۴۳۲۴	۱۳۶۳
۲۱۷۰۱۵۳۲۶	۹۳۴۵۰۳	۲۰۹۹۸۵۸۵۷۶	۶۲۹۹۶۵۲	۱۳۶۴
۲۶۸۹۹۰۸۶۲	۱۰۸۵۳۴۹	۵۹۹۵۵۲۹۳۷۹	۲۰۵۵۵۸۱۳	۱۳۶۵
۶۳۴۷۵۲۰۹۰	۲۷۸۲۸۵۳	۴۸۶۶۳۶۲۸۸۸	۲۰۵۰۸۰۷۵	۱۳۶۶
۴۶۳۰۸۲۱۱۱	۱۵۸۴۵۸۶	۴۰۳۰۳۵۲۹۵۹	۱۵۶۸۱۷۸۴	۱۳۶۷
۶۷۶۳۶۷۴۲	۲۳۷۶۳۴۶	۱۰۶۲۱۷۶۹۰۹۸	۳۷۱۴۳۱۶۸	۱۳۶۸
۸۷۷۸۴۲۱۹۹	۳۵۸۸۱۰۶	۸۷۲۷۵۸۳۷۱۹	۳۴۷۸۸۳۳۲	۱۳۶۹
۱۲۶۷۶۰۴۲۹۹	۵۲۷۴۴۴۲	۱۳۲۱۳۷۶۷۱۷۹	۵۵۳۵۶۵۱۰	۱۳۷۰
۱۷۱۵۶۲۴۰۴۴	۶۹۲۶۹۶۵	۱۴۱۶۷۲۰۷۸۵۸	۵۷۴۴۶۲۱۳	۱۳۷۱
۱۴۵۱۳۱۹۶۰۲	۵۶۹۳۲۴۲	۱۵۸۰۵۱۴۰۷۰۹	۶۱۱۵۴۳۲۵	۱۳۷۲
۳۸۱۹۷۱۳۱۳۵۰	۶۲۱۷۲۲۵	۳۲۱۵۹۵۹۵۲۰۴	۵۲۶۰۸۰۶۹	۱۳۷۳
۲۲۶۹۳۸۹۱۴۵۰	۳۶۵۴۲۵۵	۳۶۲۱۴۸۵۹۵۳۱۵	۶۱۳۲۸۴۸۳	۱۳۷۴

مأخذ: گمرک ایران. سالنامه آمار بازرگانی خارجی، سالهای مختلف

جدول ۹ - مقدار و ارزش صادرات خرما به واردکنندگان عمده طی سالهای (۷۴-۱۳۵۰)

انگلستان		آلمان		سال
ارزش (ریال)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (ریال)	وزن (کیلوگرم)	
۴۸۵۹۸۴۸۲	۳۹۹۷۲۸۹	۲۸۶۸۲۰	۲۷۱۴۰	۱۳۵۰
۵۳۰۰۵۱۹۴۷	۴۲۳۳۱۹۶	۱۲۷۴۷۳۶	۱۰۵۴۹۷	۱۳۵۱
۱۲۲۶۳۱۴۳۵	۲۱۹۶۵۸۵	۴۳۸۱۷۵	۲۵۹۰۹	۱۳۵۲
۱۰۸۷۹۳۵۹۳	۵۶۴۰۴۵۹	۲۳۹۷۱۲۰	۹۹۸۸۰	۱۳۵۳
۲۴۳۸۹۵۰۳	۱۴۹۴۶۹۶	۸۷۷۶۱۸	۱۹۳۷۵	۱۳۵۴
۲۳۱۳۸۴	۱۷۷۹۶	—	—	۱۳۵۵
۸۶۱۳۳۱۱۵	۲۴۰۳۱۸۷	۷۶۸۱۶۸	۱۶۳۴۴	۱۳۵۶
—	—	—	—	۱۳۵۷
۷۲۹۶۲۰۴۴	۱۵۱۹۵۳۳	—	—	۱۳۵۸
—	—	—	—	۱۳۵۹
۱۶۲۰۳۹۳۷۶	۱۹۳۸۲۲۸	۱۲۸۷۳۶۵۸۰	۱۸۸۵۱۲۴	۱۳۶۰
۳۲۸۱۷۰۱۴۲	۲۶۶۱۴۳۸	۱۵۵۰۵۷۴۸۹	۱۳۲۷۸۳۷	۱۳۶۱
۱۴۹۹۸۹۰۳۴	۱۷۵۰۸۵	۱۵۰۵۸۰۶۵۰	۱۳۳۱۶۱۵	۱۳۶۲
۷۹۰۷۰۷۶۹۰	۸۱۲۷۹۸۴	۲۷۷۲۶۲۰۰	۲۹۹۲۰۰	۱۳۶۳
۴۵۰۷۲۴۴۲۲	۴۷۱۰۲۷۶	۱۶۳۸۵۸۵۲۲	۱۷۶۳۹۸۴	۱۳۶۴
۲۱۱۱۶۳۸۸۹	۳۲۹۰۰۵۴	۸۷۵۵۸۶۶۴	۱۲۷۸۱۸۹	۱۳۶۵
۱۰۴۳۹۶۶۶۰	۲۵۴۱۹۸۰	۴۳۹۳۳۰۱۸	۶۲۳۱۵۳	۱۳۶۶
۱۱۲۲۳۷۱۱	۱۵۹۷۲۲	۱۲۱۲۳۳۸۲	۱۳۳۴۴۷	۱۳۶۷
۳۲۳۶۹۰۳۶	۴۱۳۳۱۴	۸۷۵۵۲۶۱۴	۱۱۶۵۶۳۱	۱۳۶۸
۱۲۹۲۱۷۳۶	۱۶۲۱۴۲	۱۵۵۸۱۱۷۹	۲۰۹۶۲۲	۱۳۶۹
۲۰۸۴۳۳۷۳۲	۲۷۵۷۰۴۲	۱۵۱۸۵۸۳۵۰	۲۰۲۴۸۶۹	۱۳۷۰
۱۴۸۷۸۳۹۱۴	۲۰۶۸۵۴۸	۱۵۹۲۸۰۵۲۹	۲۵۴۸۰۱۰	۱۳۷۱
۲۳۸۵۲۹۰۴۵	۳۷۱۲۵۱۴	۱۵۸۷۷۵۴۱۸	۳۳۸۹۸۲۱	۱۳۷۲
۶۷۳۹۷۸۴۷۴۰	۴۳۶۸۱۰۶	۲۶۷۰۳۸۲۰۳۷	۲۷۰۴۹۰۴	۱۳۷۳
۵۸۰۵۶۶۷۷۸۳	۴۹۱۱۴۸۴	۱۳۳۴۹۳۰۶۵۳	۹۷۶۶۲۸	۱۳۷۴

مأخذ: گمرک ایران.

جدول ۱۰ - مقدار و ارزش صادرات کشمش به واردکنندگان عمده طی سالهای (۷۴-۱۳۵۰)

انگلستان		آلمان		سال
ارزش (ریال)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (ریال)	وزن (کیلوگرم)	
۷۰۳۲۸۵۷۰	۴۶۹۲۸۷۴	۴۳۹۴۸۹۲۸	۲۹۱۸۷۰۵	۱۳۵۰
۲۵۳۹۴۳۶۳۴	۱۰۳۹۲۸۰۳	۱۵۴۰۰۰۸۷۶	۵۹۱۶۵۴۲	۱۳۵۱
۲۸۴۸۶۴۴۱۸	۶۲۶۰۶۹۶	۴۵۸۴۲۹۴۰۳	۹۰۵۶۷۱۴	۱۳۵۲
۲۷۸۳۴۹۳۴۶	۵۵۳۲۸۳۷	۵۷۳۶۸۱۷۴۴	۱۱۰۸۸۵۱۵	۱۳۵۳
۱۲۹۱۲۶۷۹۴	۳۷۲۵۳۱۴	۵۱۴۵۳۸۱۹۵	۱۰۲۶۰۶۰۹	۱۳۵۴
۲۵۸۷۱۲۴۱۷	۵۹۸۴۵۶۰	۶۴۹۷۱۱۹۸۰	۱۵۹۱۰۱۳۸	۱۳۵۵
۱۳۶۳۶۸۳۳۰	۲۴۷۱۴۴۷	۳۹۳۴۰۱۸۰۶	۶۶۳۵۴۹۲	۱۳۵۶
۱۲۴۶۷۹۴۵۴	۲۰۴۲۳۷۵	۳۳۶۷۶۲۶۶۴	۵۴۱۴۶۶۶	۱۳۵۷
۱۷۲۴۸۶۲۰۵	۳۴۷۵۲۷۴	۵۶۰۹۵۹۷۰۸	۷۰۴۵۰۸۷	۱۳۵۸
۵۲۸۸۵۳۵۱	۴۹۶۲۵۰	۲۴۲۶۸۳۹۹	۲۱۸۰۲۰	۱۳۵۹
۶۰۹۹۵۳۷۹	۶۱۹۸۶۵	۳۶۹۸۵۱۷۸۴	۳۸۲۵۶۳۵	۱۳۶۰
۱۹۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰	۱۶۸۴۳۰۰۰	۲۰۰۷۵۰	۱۳۶۱
۱۷۶۶۳۴۰۰	۲۳۰۰۸۰	۵۸۹۸۹۶۰۰	۷۲۷۱۷۰	۱۳۶۲
۱۵۳۶۰۰۰	۱۹۲۰۰	۴۳۸۴۲۵۰۰	۵۵۷۵۰۰	۱۳۶۳
۱۴۵۰۳۳۰۶	۲۰۳۷۱۰	۱۸۲۸۹۰۱۴	۳۳۰۴۸۸۲	۱۳۶۴
۳۲۴۵۳۲۶۳	۸۲۰۳۱۲	۲۳۷۵۶۰۱۸۸	۶۰۹۲۲۱۴	۱۳۶۵
۳۴۸۷۹۰۹۰	۸۵۱۷۵۰	۱۸۷۰۲۷۸۱۵	۴۱۹۹۲۵۱	۱۳۶۶
۹۶۵۱۵۲	۱۱۶۳۲	۶۳۲۵۳۰۴	۱۳۱۶۱۹	۱۳۶۷
۱۵۷۶۲	۱۰۸	۱۷۹۷۵۷۰۲	۳۵۱۹۷۵	۱۳۶۸
۹۶۵۰۳۶۶	۲۱۷۴۷۵	۷۱۰۵۶۳۹۸	۱۵۸۰۳۰۷	۱۳۶۹
۳۷۲۱۲۴۵۶	۸۲۳۲۳۰	۶۴۹۸۶۷۲۹۵	۱۴۷۴۰۳۴۴	۱۳۷۰
۱۱۴۸۴۷۲۳۴	۲۵۸۰۸۹۲	۶۲۵۷۹۵۹۷۱	۱۴۰۷۳۷۴۷	۱۳۷۱
۱۳۱۲۲۷۲۳۰	۲۹۳۲۵۰۴	۷۱۹۴۳۶۹۶۰	۱۶۱۲۶۵۱۴	۱۳۷۲
۲۴۶۵۳۰۱۷۲۳	۲۳۷۲۸۰۰	۱۱۹۲۴۳۰۸۰۵۰	۱۱۳۰۹۱۳۵	۱۳۷۳
۴۲۹۸۱۹۳۸۱۳	۴۱۳۲۵۸۴	۵۳۶۹۶۶۶۵۰۷	۵۰۸۹۵۴۶	۱۳۷۴

ساخته: گمرک ایران

جدول ۱۱ - شاخص قیمت صادرات برای انگلستان (۱۰۰=۱۳۶۹)

سال	پسته	خرما	کشمش
۱۳۵۰	۵۰	۱۵	۳۸
۱۳۵۱	۵۵	۱۵/۶	۶۰
۱۳۵۲	۶۵	۶۸/۷	۱۱۳
۱۳۵۳	۶۶/۷	۲۵	۱۲۵
۱۳۵۴	۵۰	۲۵	۷۵
۱۳۵۵	۶۶/۷	۱۲/۵	۱۰۰
۱۳۵۶	۱۰۸/۳	۵۰	۱۵۰
۱۳۵۷	۱۳۷/۵	—	۱۵۰
۱۳۵۸	۱۳۲/۳	۶۲/۵	۱۲۵
۱۳۵۹	۲۳۷/۵	—	۲۷۵
۱۳۶۰	۳۱۶/۷	۱۰۰	۲۵۰
۱۳۶۱	—	۱۵۰	۲۵۰
۱۳۶۲	۲۲۰/۸	۱۶۰	۲۰۰
۱۳۶۳	۲۴۱/۷	۱۱۸	۲۰۰
۱۳۶۴	۹۵/۸	۱۲۰	۱۷۵
۱۳۶۵	۱۰۴/۷	۱۸۰	۱۰۰
۱۳۶۶	۹۵/۸	۵۲	۱۰۰
۱۳۶۷	۱۲۰/۸	۸۷/۵	۲۰۰
۱۳۶۸	۱۱۶/۷	۱۰۰	۳۷۵
۱۳۶۹	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۱۳۷۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۲۵
۱۳۷۱	۱۰۴/۲	۹۰	۱۰۰
۱۳۷۲	۱۰۴/۲	۷۵	۱۰۰
۱۳۷۳	۲۵۵۹/۵	۱۹۱۲/۵	۲۵۹۷/۵
۱۳۷۴	۲۵۸۷/۵	۱۴۷۷/۵	۲۶۰۰

مأخذ: جداول (۸ و ۹ و ۱۰)

جدول ۱۲ - شاخص قیمت صادرات برای آلمان (۱۰۰=۱۳۶۹)

سال	پسته	خرما	کشمش
۱۳۵۰	۴۳/۲	۱۵/۷	۳۷/۵
۱۳۵۱	۵۳/۲	۱۷/۱	۶۵
۱۳۵۲	۶۸	۲۴/۲	۱۲۷/۵
۱۳۵۳	۶۰	۲۸/۶	۱۲۵
۱۳۵۴	۷۲	۷۱/۴	۱۲۵
۱۳۵۵	۷۲	—	۱۰۰
۱۳۵۶	۶۸	۷۱/۴	۱۵۰
۱۳۵۷	۸۰	—	۱۵۰
۱۳۵۸	۱۲۰	—	۲۰۰
۱۳۵۹	۱۷۲	—	۲۷۵
۱۳۶۰	۱۷۲	۱۰۰	۲۵۰
۱۳۶۱	۱۸۰	۱۷۱/۴	۲۰۰
۱۳۶۲	۱۴۴	۱۵۷/۱	۲۰۰
۱۳۶۳	۲۲۰	۱۲۸/۶	۲۰۰
۱۳۶۴	۱۳۲	۱۲۸/۶	۱۵۰
۱۳۶۵	۱۱۶	۱۰۰	۱۰۰
۱۳۶۶	۹۶	۱۰۰	۱۰۰
۱۳۶۷	۱۰۴	۱۲۸/۶	۱۲۵
۱۳۶۸	۱۱۶	۱۱۴/۳	۱۲۵
۱۳۶۹	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۱۳۷۰	۹۶	۱۰۰	۱۰۰
۱۳۷۱	۱۰۰	۸۵/۷	۱۰۰
۱۳۷۲	۹۶	۷۱/۴	۱۰۰
۱۳۷۳	۲۴۴	۱۴۱۴	۲۶۲۵
۱۳۷۴	۲۳۶۴	۱۹۵۷	۲۶۵۰

مأخذ: جداول (۸ و ۹ و ۱۰)

جدول ۱۳ - شاخص قیمت صادرات برای امارات (۱۰۰=۱۳۷۰)

سال	پسته	خرما	کشمش
۱۳۵۰	—	۱۵/۵	۲۸
۱۳۵۱	۴۲/۷	۲۳/۵	۲۶
۱۳۵۲	۴۶	۲۰/۶	۷۶/۱
۱۳۵۳	۴۷/۶	۱۹/۷	۴۵/۶
۱۳۵۴	۲۷	۲۵/۶	۶۵
۱۳۵۵	۸۲/۲	۳۲	۸۲/۳
۱۳۵۶	۸۰/۷	۲۶/۴	۱۱۵
۱۳۵۷	۸۷	۳۲	۱۳۴/۷
۱۳۵۸	۶۷	۲۳/۵	۵۶/۳
۱۳۵۹	۱۷۷/۳	۴۵	۲۴۱
۱۳۶۰	۱۸۰/۶	۶۸	۲۶۵
۱۳۶۱	۲۰۷/۷	۷۹	۱۹۸
۱۳۶۲	۲۸۸	۷۶	
۱۳۶۳	—	۲۰۸	
۱۳۶۴	۱۲۲/۶	—	
۱۳۶۵	۱۲۴/۲	۲۲۵	۱۵۴
۱۳۶۶	۸۳/۳	۴۴	۱۲۳
۱۳۶۷	—	—	۱۲۹
۱۳۶۸	—	۳۴۴	۱۰۴
۱۳۶۹	—	۹۷	۹۱
۱۳۷۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۱۳۷۱	۱۰۲/۳	۱۰۰	۱۲۵
۱۳۷۲	—	—	۱۱۰/۸
۱۳۷۳	۲۴۳۲/۵	۲۹۲۵	۲۵۲۵
۱۳۷۴	۲۲۶۰	۸۲۵	۲۶۰۰

مأخذ: گمرک ایران، سالنامه آمار بازرگانی خارجی

جدول ۱۴ - تولید محصولات منتخب در ایران طی سالهای (۷۴-۱۳۵۰)

ارقام: هزار تن

سال	پسته	خرما	کشمش
۱۳۵۰	۱۷/۲	۲۸۰	۴۰
۱۳۵۱	۲۷/۴	۳۰۲/۴	۴۰
۱۳۵۲	۳۱/۴	۳۵۱/۲	۴۳
۱۳۵۳	۲۸/۳	۳۱۱/۲	۵۵
۱۳۵۴	۲۶/۲	۲۸۹/۶	۵۸/۶
۱۳۵۵	۴۰/۲	۲۷۱/۲	۵۹/۶
۱۳۵۶	۴۵	۳۰۱/۶	۶۲/۴
۱۳۵۷	۶۹	۲۹۱/۲	۵۴/۷
۱۳۵۸	۸۸/۸	۳۰۲/۴	۵۹/۶
۱۳۵۹	۱۰۶/۲	۲۵۱/۲	۴۲/۸
۱۳۶۰	۱۲۱/۴	۲۳۰/۴	۵۱/۶
۱۳۶۱	۱۲۹	۳۳۸	۵۵
۱۳۶۲	۱۱۹	۳۵۱/۲	۵۵
۱۳۶۳	۹۳/۳	۴۶۸	۵۵
۱۳۶۴	۱۰۴/۷	۳۹۸/۴	۵۵
۱۳۶۵	۹۶/۶	۴۵۶	۵۵
۱۳۶۶	۱۱۴	۵۲۴/۸	۵۹/۶
۱۳۶۷	۱۲۶/۲	۵۶۰	۶۰
۱۳۶۸	۱۱۹/۵	۵۷۰/۴	۶۹/۴
۱۳۶۹	۱۶۱/۸	۵۱۸	۷۴/۳
۱۳۷۰	۱۸۱	۵۸۰	۷۹/۲
۱۳۷۱	۲۰۱	۵۸۰	۹۰
۱۳۷۲	۲۲۸/۵	۷۱۶	۹۰
۱۳۷۳	۱۹۴	۷۷۶	۹۰
۱۳۷۴	۲۳۸	۷۸۰	۹۰

مأخذ: وزارت کشاورزی

جدول ۱۵ - نرخ ارز

واحد: ریال

نرخ ارز (دلار آمریکا)	سال
۶۷/۲	۱۳۵۰
۶۹	۱۳۵۱
۶۶/۳	۱۳۵۲
۷۰/۳	۱۳۵۳
۷۱	۱۳۵۴
۷۰/۹	۱۳۵۵
۶۷/۵	۱۳۵۶
۷۰/۴	۱۳۵۷
۷۱	۱۳۵۸
۷۱/۴	۱۳۵۹
۸۰/۱	۱۳۶۰
۸۴/۶	۱۳۶۱
۸۷/۵	۱۳۶۲
۹۲/۱	۱۳۶۳
۸۸/۲	۱۳۶۴
۷۶/۹	۱۳۶۵
۷۰/۳	۱۳۶۶
۶۹/۴	۱۳۶۷
۷۲/۴	۱۳۶۸
۶۷/۳	۱۳۶۹
۶۸/۳	۱۳۷۰
۶۵/۹	۱۳۷۱
۱۶۵۳	۱۳۷۲
۲۳۶۵	۱۳۷۳
۲۹۱۶	۱۳۷۴

مأخذ: بانک مرکزی، امور بین الملل

منابع

۱. ابریشمی، محمد حسن. پسته ایران، شناخت تاریخی، (تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۳).
۲. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران. بررسی تحولات اقتصادی کشور بعد از انقلاب، (تهران: بانک مرکزی، اداره بررسیهای اقتصادی، ۱۳۷۰).
۳. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران. سیاستهای تشویق صادرات غیرنفتی پس از انقلاب، (تهران: بانک مرکزی، اداره بررسیهای اقتصادی، ۱۳۶۵).
۴. شکیبایی، علیرضا. بررسی تطبیقی پیمان ارزی، (تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۷۱).
۵. گمرک جمهوری اسلامی ایران. سالنامه‌های آمار بازرگانی خارجی کشور (۱۳۷۴-۱۳۵۰).
۶. مرکز آمار ایران. سالنامه آماری کشور (۷۴-۱۳۵۰).
۷. مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی. بازار جهانی خشکبار، (تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، واحد تحقیقات بازرگانی، ۱۳۶۹).
۸. وزارت کشاورزی. آمارنامه کشاورزی، سالهای مختلف.
۹. مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی. مجموعه قوانین و مقررات صادرات غیرنفتی کشور، (تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۷۲).